

**De relatie tussen persoonlijkheid en acculturatiestijlen van de eerste en tweede generatie
Vietnamezen in Nederland**

Tuyết Hòa Phạm (s225541)

Onderzoeksbegeleider: Mw. Dr. M.H.J. Bekker

Tweede beoordelaar: Mw. Dr. J.V. Arends-Tóth

Faculteit der Sociale Wetenschappen

Universiteit van Tilburg

Juni 2007

Voorwoord

Wij leven in een zeer dynamische wereld waarin processen als migratie en globalisering door veel mensen als de normale gang van zaken worden gezien. Hierdoor komen wij met steeds meer verschillende culturen in aanraking. Nederland wordt beschouwd als een multiculturele samenleving. In een dergelijke samenleving is het van belang om te weten hoe elke etnoculturele groep zich handhaaft. Knelpunten kunnen hierdoor mogelijk opgespoord worden zodat maatregelen kunnen worden genomen die er voor zorgen dat mensen dichter naar elkaar toe kunnen groeien. Op deze wijze zouden mensen meer in harmonie naast elkaar kunnen leven.

In het kader van de studie Psychologie met als afstudeerdifferentiatie Klinische Gezondheidspsychologie aan de Universiteit van Tilburg hebben mijn begeleiders (mevrouw dr. M.H.J. Bekker en mevrouw dr. J.V. Arends-Tóth) mij in de gelegenheid gesteld om dit correlationeel onderzoek met zeer grote tevredenheid af te ronden. Langs deze weg wil ik hen beiden bedanken voor hun kritische en constructieve begeleiding. Tevens is dank verschuldigd aan alle respondenten die deel hebben genomen aan het onderzoek. Aangezien het onmogelijk is om iedereen te vermelden die mij heeft geholpen bij het samenstellen van dit rapport, wil ik hierbij ook mijn dank betuigen aan allen die mij met raad en daad bijgestaan hebben.

Tuyết Hòa Phạm

Eindhoven, juni 2007

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD.....	1
INHOUDSOPGAVE.....	2
ABSTRACT.....	4
INLEIDING.....	6
<i>Achtergrond.....</i>	<i>6</i>
<i>Historie.....</i>	<i>7</i>
<i>Acculturatie.....</i>	<i>8</i>
<i>Persoonlijkheid.....</i>	<i>10</i>
<i>Autonomie.....</i>	<i>13</i>
<i>Hypothesen.....</i>	<i>15</i>
METHODE.....	17
<i>Design en Procedure.....</i>	<i>17</i>
<i>Participanten.....</i>	<i>18</i>
<i>Meetinstrumenten.....</i>	<i>20</i>
RESULTATEN.....	23
<i>Voorbereidende analyses.....</i>	<i>23</i>
Verblijfsduur en leeftijd.....	24
Geslacht.....	24
Opleiding totale steekproef.....	25
Opleiding eerste en tweede generatie.....	25
Conclusie.....	26
<i>Hoofdanalyses.....</i>	<i>27</i>
Beschrijving van de scores.....	27
Toetsing van de hypothesen: T-Toets.....	29
Toetsing van de Hypothesen: Multipele Regressieanalyse.....	29
Assimilatie.....	30
Separatie.....	31
Integratie.....	32
Marginalisatie.....	34
DISCUSSIE.....	35
<i>Assimilatie.....</i>	<i>35</i>
<i>Separatie.....</i>	<i>36</i>
<i>Integratie.....</i>	<i>37</i>
<i>Marginalisatie.....</i>	<i>38</i>
<i>Beperkingen van het onderzoek.....</i>	<i>39</i>
LITERATUURLIJST.....	42

BIJLAGEN.....	47
----------------------	-----------

Abstract

Various factors could be associated with acculturation. This study explored the relationship between personality and acculturation-strategies for both the first and second generation of Vietnamese people who live in the Netherlands. The sample of the first generation consisted of 82 persons with an average age of 42.94. The sample of the second generation included 56 persons and had an average age of 22.09. The aim of the study was to investigate whether each of the four acculturation strategies (assimilation, separation, integration and marginalization) depended on personality traits, controlled for the moderate effects of some demographic factors. Personality traits were measured, using the subscales 'Cultural Empathy' and 'Open-mindedness' of the 'Multicultural Personality Questionnaire' (MPQ), the subscale 'Extraversion' of the 'Neuroticism Extraversion Openness- Five Factor Inventory' (NEO-FFI), and the subscale 'Capacity for Managing New Situations' of the 'Autonomy-Connectedness Scale' (ACS-30). The acculturation strategies were derived from the two subscales 'Involvement in the Vietnamese culture' and 'Involvement in the American culture' of the 'Acculturation Scale for Vietnamese Adolescents' (ASVA). Both scales were translated in Dutch. The results revealed that the best predictor of assimilation for the second generation was a high score on 'Cultural Empathy'. For the first generation people with a low age or a high score on 'Capacity for Managing New Situations' or a high score on 'Open-mindedness' were the best predictors of assimilation. For people from the first generation, separation was negatively associated with 'Open-mindedness', 'Capacity for Managing New Situations' and higher age. For the second generation 'Cultural Empathy' appeared to be negatively correlated with separation. The best indicators of integration for the first generation was greater 'Open-mindedness' and for the second generation this goes for greater extraversion. Both 'Extraversion' and 'Cultural Empathy' were negatively associated with

marginalization for as well the first as the second generation. Finally, 'Capacity for Managing New Situations' appeared to be positively correlated to marginalization for people from the first generation.

Inleiding

Achtergrond

‘Integratie’ is het woord waar tegenwoordig veel nadruk op gelegd wordt in de Nederlandse multiculturele samenleving: in de politiek, in de media en in de volksmond. Ten aanzien van de veelheid aan culturen heeft de Nederlandse overheid ervoor gekozen om haar beleid te richten op het multiculturalisme (Van Oudenhoven, Willemsma & Prins, 1996; Böcker, 2000). Berry, Poortinga, Segall en Dasen (2002) definiëren het multiculturalisme als volgt: ‘Een oriëntatie die zowel het behoud van de eigen culturele identiteit als het contact en de participatie van alle groepen in de gehele samenleving omvat’ (p. 375). Om te kunnen voldoen aan het multiculturalisme is het van belang om te weten hoe de verschillende bevolkingsgroepen zich handhaven in Nederland. Diverse onderzoeken zijn verricht onder de vier grootste niet-westerse allochtone groepen (afkomstig uit Turkije, Marokko, Suriname en De Nederlandse Antillen). Een voorbeeld is het onderzoek naar de Sociale Positie en het Voorzieningengebruik van Allochtonen (“Sociale positie”, 2005). De SPVA biedt inzicht in tal van thema’s die betrekking hebben op de integratie van etnische minderheden, zoals onderwijs en arbeid (“Inleiding”, 2002). Aangezien er vrij weinig bekend is over de participatie van vluchtelingen in de Nederlandse samenleving werd er in 2003 een SPVA-onderzoek verricht onder Afghanen, Irakezen, Iraniërs, (voormalig) Joegoslaven en Somaliërs (“Sociale positie”, 2005). Ook zijn er door andere onderzoekers veelvuldig studies verricht naar het integratieproces van vermelde groepen (Van Oudenhoven et al., 1996; Böcker, 2000; Van den Reek, 2001). Bovendien is er onderzocht wat de factoren zijn voor het verhuisgedrag van Nederlandse Somaliërs naar Engeland (Van den Reek & Hussein, 2003).

Uit het bovenvermelde blijkt dat de onderzoeken die zijn verricht, zich beperkten tot bepaalde groepen in de Nederlandse multiculturele samenleving. Andere groepen blijven

onderbelicht. In dit rapport wordt daarom ingezoomd op de groep Vietnamezen in Nederland. In de media en het dagelijkse leven wordt vrij weinig over en van deze groep vernomen. Hierbij kunnen vragen oprijzen als: Betreft het hier een zeer gesloten gemeenschap? Of zijn zij gewoonweg zeer goed geïntegreerd in de Nederlandse samenleving? In dit rapport zullen de persoonlijkheid en acculturatiestijlen van deze groep nader bekeken worden. Ook zal gekeken worden naar de verschillen en overeenkomsten tussen de eerste en tweede generatie.

Historie

Veel Vietnamezen hebben hun huis en haard verlaten om elders in de wereld een nieuw bestaan op te bouwen na de val van Saigon in 1975 (Leininger, 2002). De meeste vluchtelingen zijn bootvluchtelingen. De redenen voor de vlucht lopen zeer uiteen van vervolging tot vrijheidsbeperking in Vietnam (Van der Hoeven, 1982; 1983). Vele Vietnamezen hebben zich na de vlucht gevestigd in de grote staten zoals de Verenigde Staten, Frankrijk en Noorwegen. In 1975 telt Nederland 16 vluchtelingen afkomstig uit Vietnam (Van der Hoeven, 1983). Op 1 januari 2006 is het aantal opgelopen tot in totaal 18.300 personen (Oudhof, Jennissen & Blom, 2006)¹. Oudhof et al. (2006) beschrijven verder dat de tweede generatie uit 6222 personen bestaat met een gemiddelde leeftijd van 11,3 jaar en de gemiddelde leeftijd van de eerste generatie is 38,6 jaar. In de jaren 1980 en 1990 zijn er in Nederland onderzoeken verricht die onder ander verband houden met de opvang van Vietnamezen en de hulp die hierbij moet aansluiten (Van der Hoeven, 1982; 1983). Bovendien heeft deze groep ook gezondheidsklachten die samenhangen met de ‘typische vluchtelingenproblemen zoals ontworteling, opgelopen trauma’s en aanvankelijk weinig toekomstperspectief in het land waarheen ze zijn gevlucht’ (Kuyer, 1963; Van den Reek et al., 2003; Kleinen & Hendriks, 1988; Pham, 1988).

¹ Oudhof, Jennissen & Blom, 2006, Tabel 2.1 p. 8.

Na deze periode is er weinig bekend over de ‘Vietnamees’ die in Nederland vertoeft. Huijbregts (n.d., para. 1) geeft weer dat Vietnamezen in de oudere leeftijdscategorie te kampen hebben met problemen als isolement en generatieconflicten. In Vietnam is het zeer gebruikelijk dat veel generaties onder een dak wonen en de zorg voor elkaar op zich nemen. De tweede generatie in Nederland voelt hier niets voor en is meer individualistisch in haar denkwijze en gedrag dan de eerste generatie waardoor er conflicten op diverse domeinen ontwikkeld kunnen worden (Huijbregts, n.d., para. 2). Huijbregts (n.d., para. 3) vermeldt ook dat er veel projecten zijn opgezet om de groep ouderen uit hun isolement te halen. Te denken valt bijvoorbeeld aan de viering van het Vietnamese ‘Tết’ (Nieuwjaars-) feest en aan De Boeddhistische tempel die de Vietnamese gemeenschap in Nederhorst ten Berg heeft opgericht. Huijbregts (n.d., para. 5) omschrijft verder dat de problemen die deze mensen ervaren vaak groter kunnen worden door de gesloten aard van het Vietnamese familiesysteem. Zij prefereren traditionele normen en waarden en dientengevolge dient de vuile was bijvoorbeeld niet buiten gehangen te worden (Leininger, 2002). Uit een peiling die verricht is, zal een groot deel van deze groep indien zij hulp behoeven in de eerste plaats de eigen familie en daarna andere Vietnamezen benaderen; hulpverleners van andere groeperingen zullen nauwelijks ingeschakeld worden (Huijbregts, n.d., para. 5). Uit het bovenstaande lijkt de Vietnamese gemeenschap een niet-transparante, zeer gesloten gemeenschap te zijn. Hoe staat de Vietnamese gemeenschap daadwerkelijk in de Nederlandse samenleving anno 2006?

Acculturatie

Emigranten komen in aanraking met andere normen en waarden. Dit fenomeen wordt acculturatie genoemd. Acculturatie is het ‘proces dat individuen ondergaan als reactie op een veranderende culturele context’ (Berry et al., 2002, p. 349). Redfield, Linton & Herskovits (1936) waren de eersten die grootschalig onderzoek verrichtten op dit gebied. Zij definiëren

acculturatie als volgt: ‘acculturation comprehends those phenomena which result when groups of individuals having different cultures come into continuous first-hand contact, with subsequent changes in the original culture patterns of either or both groups’ (Redfield et al., 1936, p. 149).

In dit onderzoek zal getracht worden de acculturatiestrategieën van Vietnamezen in Nederland in kaart te brengen. Er zal uitgegaan worden van de acculturatiestijlen zoals deze gedefinieerd zijn door Berry et al. (2002). Zij beschrijven twee dimensies van acculturatie. De eerste dimensie betreft het behoud van de culturele identiteit zoals de gewoontes, de taal en de feestdagen. De tweede dimensie heeft betrekking op het contact dat de groep of een individu heeft met personen uit de maatschappij waar men deel van uitmaakt (gastcultuur). Uit deze twee onderliggende dimensies kunnen vier acculturatiestijlen afgeleid worden, namelijk integratie, assimilatie, separatie en marginalisatie. Van integratie is sprake indien men zowel de eigen cultuur behoudt, als ook interactie heeft met de gastcultuur. Men spreekt van assimilatie als er dagelijks contact is met de gastcultuur en er geen acht wordt geslagen op de eigen culturele identiteit. Separatie doet zich voor als er meer waarde wordt gehecht aan het behoud van de eigen cultuur en de gastcultuur buiten beschouwing wordt gelaten. De strategie waarbij er weinig contact is met zowel de eigen als de gastcultuur wordt marginalisatie genoemd (Berry et al., 2002).

Acculturatie wordt vaak gemeten aan de hand van twee aspecten, te weten attitudes en gedragingen (Berry et al., 2002). Attitudes zijn voorkeuren (ideaalbeelden) die men heeft bij interactie met leden van een andere culturele groep. De gedragingen zijn de ‘uitkomsten’ of het gedrag dat men daadwerkelijk toepast bij interactie met leden van de gastcultuur. Acculturatie is in dit onderzoek gemeten met behulp van de vragenlijst ‘Acculturation Scale for Vietnamese Adolescents’ (ASVA; Nguyen & Von Eye, 2002). Deze vragenlijst meet de attitudes, de gedragingen en de waarden van de respondenten en bestaat uit twee subschalen.

Deze twee subschalen geven de twee dimensies van Berry et al. (2002) weer die toegespitst zijn op Vietnamezen. De eerste schaal geeft de ‘betrokkenheid bij de eigen cultuur’ weer; met andere woorden cultuurbehoud. De tweede schaal meet de ‘betrokkenheid bij de gastcultuur’; met andere woorden in hoeverre men zich aanpast aan de gastcultuur. Elke schaal omvat verder vier domeinen waarover items zijn opgesteld, te weten: ‘everyday lifestyles’, ‘group interactions’, ‘family orientation’ en ‘global involvement’. Aangezien de kans groot is dat de namen van de schalen/domeinen niet meer ‘zuiver’ zijn door een vertaling wordt in deze studie de Engelse benaming van enkele subschalen/domeinen gehanteerd.

De acculturatiestrategieën van allochtonen in Nederland zijn vaak onderzocht (o.a. Van Oudenhoven et al., 1996, Van den Reek, 2001). De resultaten (van studies naar onder o.a. Turken en Somaliërs) impliceren dat deze etnoculturele groepen de voorkeur geven aan integratie. Ook laten deze zien dat de tweede generatie deze strategie vaker hanteert dan de eerste generatie (Van Luik, 1999; Van den Reek, 1998; Van de Vijver, Helms-Lorenz & Feltzer, 1999; Werkman, 1999, geciteerd in Van den Reek, 2001).

Persoonlijkheid

Vele factoren die kunnen samenhangen met acculturatie zijn al onderzocht (bijvoorbeeld fysieke en mentale gezondheid (Ortega & Rosenheck, 2001), leeftijd en geslacht (Tran, 1990)). Ook is persoonlijkheid in relatie tot acculturatie bestudeerd (Leininger, 2002; Dong & Church, 2003; Swagler, Jome, 2005). Kosic (2006) geeft een overzicht van reeds verrichte studies met betrekking tot acculturatie in samenhang met persoonlijkheid. Zij concludeert dat er een gebrek is aan onderzoek op dit gebied en noemt twee knelpunten. Het eerste wordt gevormd door het feit dat persoonlijkheidstesten vaak toegespitst zijn op westerse culturen. In hoeverre kunnen deze testen en hun vertalingen op correcte wijze toegepast worden op immigranten? Het tweede knelpunt houdt verband met de vraag of persoonlijkheidstrekken al

dan niet universeel zijn. Dit punt wordt verder in de tekst nader toegelicht. Gezien de conclusie dat er een gebrek is aan onderzoek tussen persoonlijkheid in relatie tot acculturatie is in deze studie onderzocht of de persoonlijkheid van Vietnamese mensen correleert met hun acculturatiestijl. Dit leidt tot de volgende *onderzoeksvraag*:

‘Hangt de acculturatiestijl af van de persoonlijkheid van Vietnamezen in Nederland?’

Persoonlijkheid is een breed concept. Kosic (2006) beschouwt het als een ‘configuratie van persoonlijkheidsdimensies, copingstrategieën en cognitieve processen’. In dit onderzoek zijn twee aspecten van persoonlijkheid onderzocht, namelijk persoonlijkheidstrekken en autonomie. Aangezien deze studie een cross-cultureel (Vietnamezen in Nederland) karakter heeft, zijn aan de hand van de Multiculturele Persoonlijkheidsvragenlijst (Van der Zee & Van Oudenhoven, 2001) persoonlijkheidstrekken in kaart gebracht. De MPV meet multiculturele effectiviteit, bestaande uit vijf dimensies (‘cultural empathy, open-mindedness, social initiative, flexibility en emotional stability’). Met deze lijst worden gedragingen in multiculturele situaties gemeten. De eerste schaal is ‘cultural empathy’. Deze wordt omschreven als de vaardigheid van een persoon om empathie op te kunnen brengen voor de gevoelens, gedachten en gedrag van leden van andere culturele groepen. De tweede schaal, ‘open-mindedness’, wordt gedefinieerd als een open en onbevooroordeelde houding hebben jegens leden van andere culturele groepen en jegens andere culturele normen en waarden. ‘Social initiative’ vormt de derde schaal en omvat de vaardigheid om sociale contacten actief te onderhouden. ‘Flexibility’ is de vierde schaal en meet in hoeverre men de vaardigheden die opgedaan zijn in het eigen land kan aanpassen aan de eisen in het land waar men verblijft. De laatste schaal is ‘emotional stability’ en houdt in het vermogen om kalm te blijven in stressvolle situaties versus het zeer geëmotioneerd raken in dergelijke situaties. Aangezien ‘cultural empathy’ en ‘open-mindedness’ het meest interculturele effectiviteit meten in plaats van professionele effectiviteit (van Oudenhoven &

van der Zee, 2002), zijn in dit onderzoek alleen voor deze twee schalen hypothesen geformuleerd.

Zoals reeds werd aangegeven, lijkt de Vietnamese gemeenschap in Nederland een zeer gesloten gemeenschap te zijn. Bovendien worden door Van den Tillaart, Olde Monnikhof, Van den Berg & Warmerdam (2000) beschreven dat deze mensen ‘betrekkelijk bescheiden zijn, minder geneigd zijn om over zichzelf te praten en minder de neiging hebben om zichzelf als individu naar voren te schuiven’. Vanuit deze constatering wordt verwacht dat de leden van deze groep, voor wat de persoonlijkheid betreft, introvert zijn. Om introversie te meten is de subschaal ‘extraversie’ van de Neuroticism Extraversion Openness- Five Factor Inventory (NEO-FFI) toegepast. De NEO-FFI is de verkorte versie van de NEO-PIR die de vijf basale persoonlijkheidskenmerken (‘Big Five’) meet, te weten ‘consciëntieusheid, neuroticisme, altruïsme, openheid en extraversie’ (McCrae & Costa, 1992). Bij de NEO-PIR bestaan de vijf dimensies elk uit zes facetten die tevens de betekenis van het domein weergeven (Hoekstra, Ormel & de Fruyt, 1996). Hoekstra et al. (1996) geven verder aan dat de NEO-FFI alleen de vijf domeinen meet.

‘Consciëntieusheid’ heeft de volgende facetten: doelmatigheid, ordelijkheid, betrouwbaarheid, ambitie, zelfdiscipline en bedachtzaamheid. ‘Neuroticisme’ geeft onder andere aan hoe vatbaar men is voor stress en omvat de facetten angst, ergernis, depressie, schaamte, impulsiviteit en kwetsbaarheid. De derde dimensie is ‘altruïsme’ en deze bestaat uit de facetten vertrouwen, oprechtheid, zorgzaamheid, inschikkelijkheid, bescheidenheid en medeleven. Verder geeft het domein ‘openheid’ de facetten fantasie, esthetiek, gevoelens, verandering, ideeën en waarden weer. Het laatste persoonlijkheidskenmerk is ‘extraversie’ en omvat de facetten hartelijkheid, sociabiliteit, dominantie, energie, avonturisme en vrolijkheid (Hoekstra et al., 1996). Zoals aangegeven wordt alleen voor de laatste dimensie hypothesen opgesteld omdat dit ook expliciet voorspeld wordt voor deze groep.

Autonomie

Bestaande studies op het gebied van persoonlijkheid geven geen eenduidig antwoord op de vraag of dit concept al dan niet universeel is. Sommige auteurs zijn van mening dat persoonlijkheidstrekken universeel zijn en dus niet variëren over verschillende culturen (McCrae & Costa, 1997), terwijl anderen juist benadrukken dat persoonlijkheidstrekken afhankelijk zijn van de culturele context (Markus & Kitayama, 1998). Volgens deze laatste wordt bij onderzoeken naar persoonlijkheid in Westerse landen sterk de nadruk gelegd op de ontwikkeling van een sterk en onafhankelijk individu. Een autonome persoon wordt gezien als iemand die hoog scoort op deze aspecten. Bekker (2006) beschrijft dat dit klassieke begrip van autonomie (van onder andere Kohlberg, 1982) door verscheidene auteurs wordt beschouwd als te eenzijdig. Deze betogen dat dit concept moet bestaan uit zowel ‘het vermogen tot op zichzelf zijn’ als ‘het vermogen tot verbondenheid met anderen’. Markus en Kitayama (1998) stellen dat in veel Aziatische culturen persoonlijkheid niet moet worden bekeken vanuit het perspectief van het individualisme maar vanuit het collectivisme. Een persoon in een collectivistische cultuur is inter-afhankelijk. Persoonlijkheid moet worden gedefinieerd aan de hand van karakteristieken van de persoon in relatie tot zijn omgeving. Aangezien in collectivistische culturen vanuit een ‘wij-gedachte’ gehandeld wordt, wordt het belang van de groep voorop gesteld. In het westen wordt de nadruk juist gelegd op het individu. Aangezien Vietnamezen zich vanuit een collectivistisch land vestigen in een land dat gekenmerkt wordt door het individualisme, is het van belang om naast persoonlijkheidstrekken te bekijken hoe de autonomie van Vietnamezen in Nederland zich ontwikkeld heeft. Dit om nader te kunnen kijken hoe deze groep zich handhaaft in de Nederlandse maatschappij. Vanwege het karakter van de verbondenheid met anderen van deze groep is in dit onderzoek autonomie gemeten aan de hand van de Autonomie-Gehechtheidsschaal van Bekker en Van Assen (2006). Deze bestaat uit drie subschalen: ‘zelf-

bewustzijn', 'gevoeligheid voor anderen' en 'vermogen tot hanteren van nieuwe situaties'. De schaal 'zelf-bewustzijn' wordt door Bekker et al. (2006) omschreven als 'de capaciteit om bewust te zijn van de eigen meningen, wensen en behoeften en deze uit te kunnen drukken tijdens sociale interacties'. De schaal die in meerdere mate de vrouwelijke identiteit weergeeft, is 'gevoeligheid voor anderen'. Dit houdt in de 'gevoeligheid voor de meningen, wensen en behoeften van anderen, empathie en de capaciteit tot en behoefte aan intimiteit en separatie'. De laatste schaal is het 'vermogen tot het hanteren van nieuwe situaties' en wordt aangeduid als 'het zich (on)gemakkelijk voelen in nieuwe situaties, flexibiliteit, aanleg om nieuwe situaties te exploreren en het afhankelijk zijn van bekende structuren' (Bekker et al., 2006). Deze laatste schaal houdt verband met aspecten uit hechtingsonderzoeken. Het resultaat van deze onderzoeken is dat autonomie goed ontwikkeld kan worden vanuit een veilige hechting. Indien het kind in zijn ontwikkeling tegemoet is gekomen in zijn emotionele behoefte (de verzorgers zijn aanwezig in het geval het kind hen nodig heeft) kan veilige hechting ontstaan (Bowlby, 1969; 1973). Bij veilige hechting kan gedrag ontwikkeld worden dat als verkennend en exploratief gezien wordt (Bekker, 2006; Shaffer, 1999).

In het kader van het multiculturalisme wordt migratie ook wel beschouwd als een individualisatie-separatieproces (Ahktar, 1995). Men verlaat de oude vertrouwde omgeving om zich te vestigen in een land waar andere culturele normen en waarden gelden. Met betrekking tot het aspect autonomie zal er in dit onderzoek alleen de focus gelegd worden op de handhaving van Vietnamese mensen in de Nederlandse maatschappij. Gekeken zal worden in hoeverre een persoon in staat is zijn draai te kunnen vinden in een omgeving die afwijkt van zijn ervaringen als gevolg van migratie. Aangezien de laatste schaal van Bekker et al. (2006) hiermee verband houdt, zullen alleen voor de schaal 'vermogen tot hanteren van nieuwe situaties' hypothesen geformuleerd worden.

Hypothesen

In het voorgaande was te lezen dat de Vietnamese groep erg gesloten is. Ook was te concluderen dat de tweede generatie meer neigt naar de Nederlandse cultuur waardoor er vaak conflicten zijn tussen de twee generaties. Aangezien zij zich meer richten op de Nederlandse cultuur, werd verondersteld dat de tweede generatie hoger scoorde op de persoonlijkheidsvariabelen dan de eerste generatie. Verder werd ook vanuit gegaan dat de eerste generatie Vietnamezen in Nederland meer de acculturatiestijlen separatie en integratie zou hanteren. En de tweede generatie zou vaker de stijlen integratie en assimilatie toepassen. De eerste hypothese luidde dan ook als volgt: *‘De eerste generatie Vietnamezen scoort hoger op separatie dan degenen van de tweede generatie’*. Hypothese twee was: *‘De tweede generatie Vietnamezen scoort hoger op assimilatie dan degenen van de eerste generatie’*. Hypothese drie was dat *‘de tweede generatie Vietnamezen hoger scoort op integratie dan degenen van de eerste generatie’*.

De geslotenheid van de groep impliceerde dat de leden hiervan introvert zijn. Introversie is hier de tegenhanger van extraversie. De vierde hypothese was: *‘Extraversie hangt negatief samen met separatie voor de eerste generatie Vietnamezen in Nederland’*. Verder was de assumptie dat de tweede generatie zich meer richt op de Nederlandse cultuur. Voor deze generatie werd daarom hypothese vijf geformuleerd: *‘Extraversie hangt positief samen met integratie en assimilatie’*.

Gezien de gesloten aard van de eerste generatie Vietnamese mensen in Nederland en het feit dat zij de voorkeur geven aan traditionele normen en waarden, werd verwacht dat er bij hen weinig interactie is met leden van een andere culturele groep. Het gevolg zou dan zijn dat zij zich minder bewegen naar andere groepen en zich hier minder voor openstellen. Er werd, zoals reeds aangegeven, verondersteld dat deze groep de acculturatiestijlen separatie en integratie hanteert. De zesde hypothese luidde daarom als volgt: *‘Cultural empathy’ en*

‘open-mindedness’ bij Vietnamezen van de eerste generatie hangen negatief samen met separatie’. Daarnaast werd verwacht dat ‘cultural empathy’ en ‘open-mindedness’ positief correleren met integratie voor deze groep’ (hypothese zeven).

Gegeven het feit dat de tweede generatie zich meer openstelt voor de Nederlandse cultuur, werd er vanuit gegaan dat zij een hogere score op de schalen ‘cultural empathy’ en ‘open-mindedness’ zou hebben dan de eerste generatie. Bovendien was de verwachting dat zij de stijlen integratie en assimilatie zou toepassen. Hier vloeide hypothese acht uit voort:

‘Cultural empathy’ en ‘open-mindedness’ enerzijds hangen positief samen met integratie en assimilatie anderzijds voor Vietnamezen van de tweede generatie’.

Door de vlucht uit het eigen land en de traumatische gebeurtenissen die hier aan ten grondslag liggen en tevens uit voortvloeien, is de eerste generatie Vietnamezen in Nederland ontworteld. Ook zijn ze argwanend in het contact met leden van een andere culturele groep. Indien ze al veilige hechting gekend hadden, kan deze verstoord zijn door schokkende gebeurtenissen. Hypothese negen luidde dan ook als volgt: *‘Het vermogen tot het hanteren van nieuwe situaties hangt negatief samen met separatie voor leden van de eerste generatie’.* En voor deze groep was hypothese tien: *‘Het vermogen tot het hanteren van nieuwe situaties heeft een positieve correlatie met integratie’.*

De tweede generatie was nog zeer jong ten tijde van de vlucht of was in Nederland geboren. Zij zijn volledig (of grotendeels) in Nederland opgegroeid waardoor verwacht werd dat zij zich ‘thuis’ hebben kunnen voelen in Nederland. Vanuit deze verwachting luidde de laatste (elfde) hypothese als volgt: *‘Het vermogen tot het hanteren van nieuwe situaties bij leden van de tweede generatie enerzijds hangt positief samen met integratie en assimilatie anderzijds’.*

Methode

Design en Procedure

In dit onderzoek werd een between-subjects, correlationeel design toegepast. Dit hield in dat de eerste en tweede generatie Vietnamezen in Nederland met elkaar werden vergeleken met betrekking tot de relatie tussen hun persoonlijkheid en acculturatiestijlen. Zoals reeds eerder was vermeld, nemen de meeste Vietnamezen in Nederland deel aan het arbeidsproces (Tuk et al., 2005). Hierdoor werd aanvankelijk verwacht dat zij de Nederlandse taal beheersen. Er werd vanuit gegaan dat het geen noodzaak was om de vragenlijst naar het Vietnamees te vertalen. Wel werd de begeleidende brief vertaald, zodat het voor de respondenten in de oudere leeftijdscategorie in één oogopslag duidelijk was wat het doel van het onderzoek was. Bovendien konden zij op deze wijze de instructies nauwgezet volgen zodat fouten gereduceerd konden worden bij het invullen van de vragenlijst. In de praktijk bleek dat niet iedereen de vragenlijst begreep waardoor het bij een aantal respondenten nodig was om de vragenlijst mondeling te vertalen hetzij door de onderzoekster hetzij door de partner/kind/kennis van de respondenten.

In dit onderzoek waren zes subschalen afkomstig van vier verschillende vragenlijsten gebruikt. De items van deze subschalen werden systematisch herschikt, zodat uiteindelijk een vragenlijst ontstond. Dit gebeurde om de kans dat respondenten sociaal-wenselijke antwoorden zouden geven te minimaliseren. Alvorens een aanvang werd gemaakt met de dataverzameling, werd er een ‘pilot-study’ verricht onder 10 personen. Uit deze studie bleek dat de items makkelijk te begrijpen waren en de wijze om antwoord te geven bleek ook geen problemen op te leveren.

Sleutelfiguren werden ingeschakeld om middels het sneeuwbal effect (Loewenthal, 2001) in contact te komen met de Vietnamese respondenten. Dit hield in dat familieleden en

kennissen van de onderzoekster, die uit deze gemeenschap afkomstig zijn, gevraagd werden om deel te nemen aan het onderzoek. Via het netwerk van deze personen werd er contact gelegd met andere Vietnamezen. Op deze wijze werden er in totaal 160 vragenlijsten uitgedeeld. Uiteindelijk vulden er 111 personen de vragenlijst in; een percentage van 69.4%. Bovendien werden er via de Webmail van de Universiteit van Tilburg, Universiteit van Amsterdam, Universiteit van Leiden en de stichting 'Cái Đình' (organisatie gericht op activiteiten op het gebied van taal en cultuur voor Vietnamezen in Nederland) emails verspreid onder personen met een mogelijke Vietnamese achternaam met het verzoek om de vragenlijst in te vullen. Een aantal personen had op hun beurt vragenlijsten doorgestuurd naar kennissen. Via de email werden er circa 185 emails verstuurd waarvan er 29 vragenlijsten werden geretourneerd; een responsrate van circa 15.7%.

Participanten

In de meeste onderzoeken worden immigranten verdeeld in drie groepen op basis van hun leeftijd op het moment dat zij immigrerden: de eerste generatie, de tussengeneratie en de tweede generatie (Van den Tillaart et al., 2000; Böcker, 2000; Leininger, 2002). Personen die op volwassen leeftijd emigreerden, worden tot de eerste generatie gerekend (Leininger, 2002). De tussengeneratie bestaat uit jongeren die hun thuisland verlieten (Böcker, 2000). Tot slot behoren personen die in het immigratieland geboren zijn tot de tweede generatie (Böcker, 2000).

Voor dit onderzoek werden Vietnamezen in Nederland van zowel de eerste als de tweede generatie benaderd. De generaties werden hier als volgt gedefinieerd: de eerste generatie werd gevormd door mensen die vanaf hun zevende jaar waren geëmigreerd. De tweede generatie bestond uit zowel personen die emigreerden op het moment dat ze jonger waren dan zeven jaar als personen die in Nederland geboren waren. Jonge kinderen die naar

Nederland emigreerden, verschilden in meerdere opzichten van hun ouders. Zij hadden bijvoorbeeld vaak een betere opleiding genoten dan hun ouders en beheersen de Nederlandse taal beter (Van den Tillaart et al., 2000). Kinderen die voor hun zevende levensjaar immigrerden, hadden een groot deel van de Nederlandse basisschoolvorming genoten. Derhalve was hier de grens van zeven jaar gehanteerd.

Mensen met een Vietnamese afkomst vanaf 15 jaar werden benaderd om de vragenlijst in te vullen. In totaal werden er 140 vragenlijsten geretourneerd waarvan er twee buiten beschouwing werden gelaten. Eén vragenlijst was namelijk onvolledig ingevuld en de andere vragenlijst bevatte bij veel items teveel antwoorden. Dit hield in dat er 98.6% van de geretourneerde vragenlijsten bruikbaar waren.

De eerste generatie bestond uit 82 personen met een leeftijd variërend tussen 19 en 70 jaar ($M = 42.94$, $SD = 10.92$). De verblijfsduur in Nederland was minimaal 2 en maximaal 30 jaar met een gemiddelde van 21.72 en de SD bedroeg 6.71. In totaal waren er 37 (45.1%) mannen, 44 (53.7%) vrouwen en 1 persoon had het geslacht niet ingevuld (1.2%). Wat de opleiding betreft hadden 27 personen (32.9%) aangegeven een lage opleiding (geen, lbo, vmbo of mavo) genoten te hebben. Daarnaast hadden 26 personen (31.7%) een gemiddelde opleiding (havo, vwo of mbo) afgerond. Ook 26 personen (31.7%) hadden een opleiding op hoog niveau (hbo of wo) voltooid. Tot slot hadden 3 personen (3.7%) niet aangegeven welke opleiding ze afgerond hadden.

De tweede generatie omvatte 56 personen en de leeftijd varieerde tussen 15 en 31 jaar ($M = 22.09$, $SD = 4.02$). De verblijfsduur in Nederland fluctueerde tussen de 15 en 29 jaar ($M = 21.13$, $SD = 3.79$). Er namen 20 mannen (35.7%) en 36 vrouwen (64.3%) deel aan het onderzoek. Er waren 10 personen (17.9%) die aangaven een opleiding op laag niveau (geen, lbo, vmbo of mavo) afgerond te hebben. De helft van het aantal personen (28) in de tweede generatie gaven aan een opleiding van middelbaar niveau (havo, vwo of mbo) voltooid te

hebben. Tenslotte hadden 18 personen (32.1%) een hoge opleiding (hbo of wo) genoten.

Bovenstaande gegevens zijn zowel voor de eerste als de tweede generatie weergegeven in

Tabel 1.

Tabel 1

Demografische variabelen ((Eerste generatie N = 82, voor geslacht N = 81, voor opleiding N = 79; Tweede generatie N = 56)

1^e Generatie	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	Man	Vrouw	Laag	Midden	Hoog	Geen score
Leeftijd	19	70	42.94	10.92						
Verblijfsduur	2	30	21.72	6.71						
Geslacht					45.1%	53.7%				1.2%
Opleiding							32.9%	31.7%	31.7%	3.7%
2^e Generatie										
Leeftijd	15	31	22.09	4.02						
Verblijfsduur	15	29	21.13	3.79						
Geslacht					35.7%	64.3%				
Opleiding							17.9%	50%	32.1%	

Meetinstrumenten

In dit onderzoek werden zelfrapportage-vragenlijsten gebruikt. Uit reeds verrichte studies bleek dat deze methode zeer eenvoudig en efficiënt toegepast kon worden en geringe kosten met zich meebracht (Luteijn, 1974; Gaillard, 2003). Verder leverden vragenlijsten nuttige informatie op over de groep en was de respons goed vergelijkbaar. Op deze wijze konden hypothesen getoetst worden en algemene conclusies konden hieruit voortvloeien (Brinkman, 2000). Naast de acculturatiestijl en de persoonlijkheid van de respondenten waren, zoals reeds bovenstaand beschreven, demografische gegevens (opleiding, geslacht, leeftijd en leeftijd op het moment dat de respondenten Vietnam verlieten) verzameld. Deze demografische gegevens waren in de vragenlijst opgenomen omdat uit voorgaande onderzoeken vaak bleken dat deze als moderatorvariabelen op konden treden (Hauff & Vaglum, 1997; Swagler & Jome,

2005). Uitgezonderd met betrekking tot de demografische gegevens werd bij de beantwoording van de overige items gebruik gemaakt van Likertschalen met een range van 1 (helemaal mee oneens) tot 5 (helemaal mee eens) of 1 (nooit) tot 5 (altijd).

Om de acculturatiestijlen te meten werd, zoals reeds vermeld, gebruik gemaakt van de vragenlijst ‘Acculturation Scale for Vietnamese Adolescents’ (ASVA; Nguyen et al., 2002). Deze vragenlijst werd door twee personen onafhankelijk van elkaar vertaald van het Engels naar het Nederlands. De beste vertaling van elk item werd in gebruik genomen. Deze vragenlijst bestaat in totaal uit 50 stellingen die onderverdeeld zijn in 2 subschalen. Deze twee subschalen werden reeds beschreven in de inleiding. Zoals uit onderstaande voorbeelden blijkt, is er voor elk item uit de eerste schaal een vergelijkbaar item in de tweede schaal die verband houdt met de schaal. De eerste schaal omvat de dimensie ‘betrokkenheid bij de eigen cultuur’ en heeft 25 items. De Cronbach’s α bij deze schaal is .89 (.92 in dit onderzoek). Een voorbeeld van deze schaal is: “Ik wil thuis Vietnamees spreken”. De laatste schaal is de dimensie ‘betrokkenheid bij de gastcultuur’ en bestaat uit 25 items. “Ik wil thuis Nederlands spreken” is een voorbeeld van deze schaal. De Cronbach’s α van deze schaal is .88 (.92 in dit onderzoek). Nguyen et al. (2002) toonden aan dat de betrouwbaarheid en validiteit van deze vragenlijst acceptabel zijn. Via de ‘proximity procedure’ (zie bijlage 1) werden vervolgens de vier acculturatiestijlen (assimilatie, separatie, integratie en marginalisatie) berekend. Het gevolg van deze wijze om de acculturatiestijlen te berekenen was dat assimilatie en separatie negatief gecorreleerd zijn (ze zijn tegenpolen van elkaar) en ditzelfde gold voor integratie en marginalisatie (Arends-Tóth, 2003). De resultaten zouden hierdoor met elkaar kunnen samenhangen.

Persoonlijkheid werd gemeten aan de hand van subschalen van de volgende vragenlijsten: de Multiculturele Persoonlijkheidsvragenlijst (MPV; Van der Zee et al., 2001),

de Neuroticism Extraversion Openness- Five Factor Inventory (NEO-FFI) (Costa et al., 1992) en de Autonomie- Gehechtheidsschaal- 30 (ACS-30) (Bekker et al., 2006).

De MPV bestaat in totaal uit 91 stellingen en in de inleiding werd reeds aangegeven dat deze onderverdeeld is in 5 subschalen. In dit onderzoek werden alleen de schalen ‘cultural empathy’ en ‘open-mindedness’ toegepast. De eerste schaal meet ‘cultural empathy’ en bestaat uit 18 items. Een voorbeeld van deze schaal is: “Begrijpt de gevoelens van anderen”. Cronbach’s α is bij deze schaal .78 (.86 in dit onderzoek). De tweede dimensie is ‘open-mindedness’ en een voorbeeld hieruit is: “Is geboeid door andere opvattingen”. Deze beslaat in totaal 18 items en de α is hier ook .78 (de α = .83 in dit onderzoek). De betrouwbaarheid en validiteit van deze vragenlijst zijn acceptabel zoals uit onderzoek is gebleken (Van Oudenhoven et al., 2002).

De NEO-FFI omvat in totaal 60 stellingen en meet 5 dimensies of domeinen van de persoonlijkheid. Deze domeinen werden reeds beschreven in de inleiding. Elk domein bestaat uit 12 items. In dit onderzoek werd alleen de schaal ‘extraversie’ gebruikt. Een voorbeeld van deze schaal is: ‘Ik houd ervan veel mensen om me heen te hebben’. De Cronbach’s α van deze schaal is .77 en ook was aangetoond dat de vragenlijst betrouwbaar en valide is (Costa et al., 1992). Gezien de zeer lage Cronbach’s α (.56) in dit onderzoek was ervoor gekozen om drie items te verwijderen die weinig bijdroegen aan deze schaal. Nadat deze items verwijderd waren, is de Cronbach’s α in dit onderzoek .71.

De ACS-30 heeft in totaal 30 stellingen waarbij de respondent kan aangeven in hoeverre hij het met deze uitspraak eens is. De definities van de subschalen werden reeds weergegeven in de inleiding. In dit onderzoek werd alleen de subschaal ‘vermogen tot het hanteren van nieuwe situaties’ gehanteerd. Deze schaal omvat 6 items en een voorbeeld hiervan is: ‘Ik ben zeer avontuurlijk ingesteld’. De Cronbach’s α is .82 (.65 in dit onderzoek).

Uit onderzoek van Bekker et al. (2006) is gebleken dat deze vragenlijst betrouwbaar en valide is.

Zowel voor de totale groep als voor de eerste en de tweede generatie apart waren er ‘Tests of Normality’ uitgevoerd. Behalve de schalen ‘vermogen tot het hanteren van nieuwe situaties’ ($p = .02$), assimilatie ($p = .01$) en separatie ($p = .03$) behorend bij de eerste generatie waren de assumpties van normaliteit van de overige schalen *niet* geschonden.

Resultaten

Voorbereidende analyses

Alvorens met de statistische analyses aangevangen werd, werden de ‘missing values’ geïnspecteerd. Aangezien er een gering aantal missing values was, werden deze waarden vervangen door het gemiddelde van de Likert-schalen te nemen (in dit geval de waarde 3). Verder bleek één persoon het geslacht niet vermeld te hebben. Tot slot waren er drie ontbrekende waarden voor de variabele opleiding. Afgezien van de ontbrekende waarden werden verder alle gegevens toegepast in het onderzoek.

Om te bekijken of de demografische variabelen (verblijfsduur in Nederland, leeftijd, geslacht en opleiding) als moderatorvariabelen werden opgenomen bij de getoetste correlaties, werden er achtereenvolgend bivariate correlaties, een t-toets en anova’s met post hoc toetsen² uitgevoerd bij zowel de totale steekproef ($N = 138$) als bij de eerste ($N = 82$) en tweede ($N = 56$) generatie apart.

² De assumpties behorend bij de verschillende analyses zijn *niet* geschonden.

Verblijfsduur en Leeftijd

De relatie tussen de duur van het verblijf in Nederland met de acculturatiestijlen (assimilatie, separatie, integratie en marginalisatie) werd onderzocht middels de ‘Pearson product-moment’ correlatie coëfficiënt. In Tabel 2 wordt weergegeven dat er in de totale steekproef *geen* significante correlaties aanwezig waren. Bij de toetsing van de eerste en de tweede generatie apart bleken er wel significante correlaties aanwezig te zijn tussen de verblijfsduur met assimilatie en separatie bij leden van de tweede generatie (zie Tabel 4).

Daarnaast werden ook bivariate correlaties uitgevoerd tussen de variabele leeftijd en de acculturatiestijlen. Er werden, behalve met het aspect marginalisatie, significante correlaties aangetroffen tussen leeftijd en de overige acculturatiestijlen in de totale steekproef. In Tabel 2 zijn deze correlaties weergegeven. Verder is in Tabel 4 te zien dat er voor alleen de eerste generatie significante correlaties zijn tussen leeftijd met assimilatie en separatie.

Tabel 2

Pearson product-moment correlatie coëfficiënt voor de totale steekproef (N = 138)

	Assimilatie	Separatie	Integratie	Marginalisatie
Totale steekproef				
Verblijfsduur	.07	-.09	.10	-.09
Leeftijd	-.57**	.55**	.20*	-.13

******. $P < .01$; *****. $P < .05$

Geslacht

Verder werden er t-toetsen uitgevoerd om de gemiddelden van de acculturatiestijlen te vergelijken tussen mannen en vrouwen in de totale steekproef. Alleen voor integratie bleek er een significant verschil te bestaan tussen de scores. Mannen ($M = 3.35$, $SD = 0.43$) bleken hoger te scoren op integratie dan vrouwen [$M = 3.11$, $SD = 0.41$; $t(135) = 3.30$, $p = .001$]. De effect size (η^2) bedroeg 0.07 (gemiddeld effect). Dit betekende dat 7% van de variantie in

integratie verklaard werd door het geslacht in de totale steekproef. Dit significante verschil in sekse bleek alleen aanwezig te zijn bij de eerste generatie waarbij mannen ($M = 3.41$, $SD = 0.41$) hoger scoorden op integratie dan vrouwen [$M = 3.19$, $SD = 0.42$; $t(79) = 2.42$, $p = .018$]. De η^2 bedroeg ook 0.07 voor deze generatie.

Opleiding totale steekproef

Anova's met post hoc toetsen werden uitgevoerd om het effect van genoten opleiding op de acculturatiestijlen te meten. De respondenten werden verdeeld in drie groepen op basis van hun hoogst afgeronde opleiding (laag, midden of hoog). Er werd een statistisch significant verschil gevonden in opleidingsniveau (significantieniveau: $p < .05$) voor assimilatie [$F(2, 132) = 6.9$, $p = .001$] en separatie [$F(2, 132) = 7.3$, $p = .001$]. Er bleek een gemiddeld effect te zijn in de scores tussen de groepen (η^2 behorend bij assimilatie was 0.09 en de η^2 behorend bij separatie bedroeg 0.10).

Post- hoc vergelijkingen voor assimilatie middels de Tukey HSD test gaven weer dat de gemiddelde score voor personen met een *lage* opleiding ($M = 2.52$, $SD = 0.86$) significant verschilde van zowel personen met een *gemiddelde* ($M = 2.99$, $SD = 0.82$) als een *hoge* opleiding ($M = 3.16$, $SD = 0.71$). Ook bleken de gemiddelde score voor personen met een *lage* opleiding ($M = 3.0$, $SD = 0.87$) significant te verschillen van zowel personen met een *gemiddelde* ($M = 2.52$, $SD = 0.78$) als een *hoge* opleiding ($M = 2.36$, $SD = 0.68$) voor de stijl separatie middels deze vergelijkingen.

Opleiding eerste en tweede generatie

Tot slot werden er Anova's met post hoc toetsen uitgevoerd om het effect van genoten opleiding op de acculturatiestijlen te meten voor de twee generaties apart. Alleen bij de eerste generatie waren er significante verschillen in opleidingsniveau ($p < .05$) aanwezig voor

assimilatie [$F(2, 76) = 8.7, p = .000$], separatie [$F(2, 76) = 8.2, p = .001$] en integratie [$F(2, 76) = 4.0, p = .022$]. Er bleek een groot effect te zijn in de scores tussen de groepen zowel voor assimilatie ($\eta^2 = 0.19$) als separatie ($\eta^2 = 0.18$) en een gemiddeld effect was aanwezig voor integratie ($\eta^2 = 0.10$).

Post- hoc vergelijkingen middels de Tukey HSD test gaven de volgende resultaten weer: de gemiddelde score voor personen met een *hoge* opleiding ($M = 2.88, SD = 0.65$) verschilde significant van zowel personen met een *gemiddelde* ($M = 2.41, SD = 0.47$) als een *lage* opleiding ($M = 2.19, SD = 0.70$) voor assimilatie. Ook bleek voor separatie de gemiddelde score voor personen met een *hoge* opleiding ($M = 2.64, SD = 0.64$) significant te verschillen van zowel personen met een *gemiddelde* ($M = 3.05, SD = 0.48$) als een *lage* opleiding ($M = 3.32, SD = 0.70$). En voor integratie verschilde de gemiddelde score voor personen met een *lage* opleiding ($M = 3.13, SD = 0.50$) significant van personen met een *gemiddelde* opleiding ($M = 3.46, SD = 0.36$).

Conclusie

Kortom, de *verblijfsduur* bleek significant te correleren met assimilatie en separatie bij leden van de tweede generatie. Daarnaast hing *leeftijd* significant samen met assimilatie, separatie en integratie in de totale steekproef. Alleen voor de eerste generatie bleek er een significante samenhang te zijn tussen leeftijd met assimilatie en separatie. Verder verschilde het niveau van integratie significant per *seks*. Dit gold zowel voor de totale steekproef als voor leden van de eerste generatie. In beide samples bleken mannen hoger op integratie te scoren dan vrouwen. Tot slot was er een significant verschil gevonden in *opleidingsniveau* voor assimilatie en separatie bij zowel de eerste generatie als de totale steekproef. Dit verschil was ook voor integratie aangetroffen bij leden van de eerste generatie. Vanwege hun modererende karakter zijn de variabelen: verblijfsduur (voor de tweede generatie), leeftijd (voor de eerste

generatie), geslacht (voor de eerste generatie) en opleiding (voor de eerste generatie) bij de genoemde acculturatiestijlen als covariaat opgenomen in de regressieanalyse.

Hoofdanalyses

Beschrijving van de scores

Voor alle afhankelijke en onafhankelijke variabelen zijn de gemiddelden, standaard deviaties, minimum en maximum weergegeven in Tabel 3. Hieruit blijkt dat zowel de eerste als de tweede generatie gemiddeld een zeer hoge score heeft op de persoonlijkheidsvariabelen. Zoals verondersteld, blijkt uit de laatste kolom van deze tabel dat de tweede generatie significant hoger scoort op deze variabelen dan de eerste generatie. In overeenstemming met de verwachting scoort de eerste generatie hoog op de schalen separatie en integratie en de tweede generatie op de schalen integratie en assimilatie (zie Tabel 3). Verder zijn in tabel 4 de intercorrelaties, onderverdeeld in de eerste en de tweede generatie, en Cronbach's alphas bij alle variabelen weergegeven.

Tabel 3

Gemiddelden, Standaard deviaties, Minimum en Maximum voor de afhankelijke en onafhankelijke variabelen (Eerste generatie N = 82; Tweede generatie N = 56)

Variabelen	M^{1e}	SD^{1e}	Min^{1e}	Max^{1e}	M^{2e}	SD^{2e}	Min^{2e}	Max^{2e}	$t(136)$
Onafhankelijke (persoonlijkheid)									
Cultural empathy	3.47	0.44	2.61	4.56	3.87	0.46	2.94	4.89	-5.12*
Extraversie	3.62	0.50	2.67	4.78	3.94	0.49	3.00	5.00	-3.75*
Openmindedness	3.45	0.50	2.50	4.56	3.67	0.46	2.67	4.56	-2.75*
Vermogen hanteren nieuwe situaties	3.01	0.71	1.67	4.67	3.28	0.53	2.17	4.67	-2.60*
Afhankelijke (acculturatiestijlen)									
Assimilatie	2.49	0.66	0.82	4.13	3.52	0.64	2.41	5.07	-9.08*
Separatie	3.01	0.66	1.49	4.82	2.03	0.63	0.57	3.26	8.79*
Integratie	3.28	0.43	2.35	4.17	3.10	0.42	2.15	4.10	2.50*
Marginalisatie	2.20	0.38	1.15	3.06	2.23	0.33	1.40	3.00	-0.47

*, $P < .05$

Note: een positief significant verschil houdt in dat de eerste generatie hoger dan de tweede generatie scoort en een negatief verschil betekent het omgekeerde.

Tabel 4

Inter-correlaties en Cronbach's Alphas voor alle demografische, afhankelijke en onafhankelijke variabelen (Eerste generatie N = 82; voor geslacht N = 81; voor opleiding N = 79; Tweede generatie N = 56)

Variabel	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Leeftijd	...	.92**	-.34*	.62**	.18	-.14	.45**	.39**	.24	-.22	-.21	.08
Verblijfsduur NL	.57**	...	-.31*	.61**	.20	-.09	.46**	.36	.28*	-.28*	-.20	.02
Geslacht	-.17	-.30**	...	-.38**	.16	-.00	.03	-.12	.24	-.21	-.25	.01
Opleiding	-.02	-.03	-.05	...	.08	-.03	.31*	.19	.07	-.09	-.01	-.03
Cultural empathy	-.19	.04	-.09	.39**	.86	.26	.72**	.25	.57**	-.63**	-.10	-.49**
Extraversie	.32**	.26*	-.09	-.05	.09	.71	.33*	.34*	-.10	.00	.47**	-.58**
Openmindedness	.06	.20	-.19	.49**	.59**	.33**	.83	.48**	.36**	-.43**	.00	-.44**
Vermo hant. ni. situaties	-.21	.12	-.04	.35**	.49**	.37**	.52**	.65	.14	-.15	.11	-.23
Assimilatie	-.32**	.07	-.10	.42**	.41**	.02	.52**	.60**	...	-.98**	-.66**	-.18
Separatie	.29**	-.10	.16	-.42**	-.48**	-.09	-.60**	-.61**	-.97**	...	.53**	.34*
Integratie	.13	.20	-.26*	.14	.33**	.31**	.48**	.19	.14	-.35**	...	-.54**
Marginalisatie	-.21	-.13	.17	-.02	-.26*	-.35**	-.31**	-.01	.32**	-.10	-.78**	...

******, $P < .01$; *, $P < .05$

Note: Cronbach's Alphas staan op de diagonalen; Pearson product-moment correlaties voor de eerste generatie staan onder de diagonaal en voor de tweede generatie staan deze correlaties boven de diagonaal.

Toetsing van de hypothesen: T-Toets

Er werd gebruik gemaakt van t-toetsen (zie Tabel 3) om de eerste drie hypothesen te toetsen.

Hypothese 1 stelde dat *de eerste generatie Vietnamezen hoger scoort op separatie dan degenen van de tweede generatie*. Er werd een significant verschil gevonden in de scores tussen de eerste ($M = 3.01$, $SD = 0.66$) en de tweede generatie Vietnamezen in Nederland [$M = 2.03$, $SD = 0.63$; $t(136) = 8.79$, $p = .00$]. De eerste generatie scoorde inderdaad hoger op separatie dan degenen van de tweede generatie.

Bij de vergelijking of *de tweede generatie Vietnamezen hoger scoort op assimilatie dan degenen van de eerste generatie* werd deze hypothese (2) geaccepteerd. Er werd een significant verschil in de scores aangetroffen voor de tweede ($M = 3.52$, $SD = 0.64$) en de eerste generatie [$M = 2.50$, $SD = 0.66$; $t(136) = -9.08$, $p = .00$].

Tot slot werd verwacht dat *de tweede generatie Vietnamezen hoger scoort op integratie dan degenen van de eerste generatie* (hypothese 3). Een significant verschil werd verkregen, echter de eerste generatie ($M = 3.28$, $SD = 0.43$) scoorde gemiddeld hoger dan de tweede generatie [$M = 3.10$, $SD = 0.42$; $t(136) = 2.50$, $p = .01$] waardoor deze stelling verworpen werd.

Toetsing van de hypothesen: Multiële Regressieanalyse

Hiërarchische en standaard multiële regressieanalyses werden toegepast om de laatste acht hypothesen te toetsen. In de eerste plaats werden er voorbereidende analyses uitgevoerd en daaruit bleken de assumpties voor multicollinearity, normaliteit, lineariteit, homoscedasticiteit en onafhankelijkheid van residuals *niet* geschonden te zijn voor de acculturatiestijlen assimilatie en integratie. Voor separatie en marginalisatie leken bovenstaande assumpties, behalve de assumptie van homoscedasticiteit, ook *niet* geschonden te zijn.

Assimilatie

In de eerste analyse werd de afhankelijke variabele assimilatie nader beschouwd. De schaal ‘extraversie’ bleek zowel voor de eerste als de tweede generatie heel laag te correleren met assimilatie (respectievelijk $r = .02$ en $r = -.10$). De schaal ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ en verblijfsduur correleerden ook laag met assimilatie voor leden van de tweede generatie (respectievelijk $r = .14$ en $r = .28$; zie Tabel 4).

Reeds werd aangetoond dat de modererende effecten van de demografische variabelen afhankelijk waren van de generatie waartoe een persoon behoorde. Aangezien de moderatorvariabelen leeftijd en opleiding bij de eerste generatie een significante bijdrage leverden aan assimilatie werden deze demografische variabelen opgenomen in stap 1 bij de regressieanalyse. Voor de tweede generatie bestond stap 1 uit de verblijfsduur in Nederland. Bij de tweede stap werden de persoonlijkheidsvariabelen ‘cultural empathy’, ‘open-mindedness’, ‘extraversie’ en ‘vermogen hanteren van nieuwe situaties’ toegevoegd. Zowel bij de eerste als de tweede generatie bleek dat het totale model (stap 1 en stap 2 samen) significant was (respectievelijk [$F(6, 72) = 13.29, p < .0005$; $F(5, 50) = 7.36, p < .0005$]). De persoonlijkheidsvariabelen (‘cultural empathy’, ‘open-mindedness’, ‘extraversie’ en ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’) verklaarden samen 24.9% van de variantie in de stijl assimilatie bij de eerste generatie nadat was gecontroleerd voor de effecten van leeftijd en opleiding. En bij de tweede generatie was 34.7% van de variantie verklaard na gecontroleerd te hebben voor het effect van verblijfsduur (zie R^2 Change in bijlage 2 Tabel 5).

Voor leden van de tweede generatie bleek ‘cultural empathy’ ($\beta = 0.73, p < .05$) een significante en zeer hoge unieke bijdrage te hebben (hypothese 8). ‘Open-mindedness’, ‘extraversie’ en ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ correleerden niet significant met assimilatie. Hypothese 5, 11 en een deel van hypothese 8, waarin werd gesteld dat deze variabelen een positieve correlatie hadden met assimilatie, werden dus verworpen.

Hoewel er voor de eerste generatie Vietnamezen met betrekking tot deze acculturatiestijl geen hypothesen werden opgesteld, bleken er toch significante relaties aanwezig te zijn. Leeftijd bleek bij de eerste generatie een negatieve correlatie met assimilatie te hebben ($\beta = -0.21, p < .05$). Tot slot waren de variabelen ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ en ‘open-mindedness’ significant positief gerelateerd aan assimilatie [respectievelijk ($\beta = 0.44$) en ($\beta = 0.35$), $p < .05$].

Kortom, de beste predictor voor assimilatie bij leden van de *tweede generatie* is een hoge score op ‘*cultural empathy*’. Bij de *eerste generatie* is dit een hoge score op ‘*vermogen hanteren nieuwe situaties*’ of een hoge score op ‘*open-mindedness*’ of indien de respondent *jong* is.

Separatie

Een tweede hiërarchische multiële regressieanalyse werd uitgevoerd met separatie als de afhankelijke variabele. Uit deze analyse bleek dat de schaal ‘extraversie’ zowel voor de eerste als de tweede generatie heel laag correleerde met separatie (respectievelijk $r = -.09$ en $r = .001$). Verder hadden de schaal ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ en verblijfsduur ook een lage correlatie met separatie voor leden van de tweede generatie (respectievelijk $r = -.15$ en $r = -.28$; zie Tabel 4).

Leeftijd en opleiding hadden een significante bijdrage aan separatie bij de eerste generatie waardoor deze demografische variabelen opgenomen waren in de eerste stap van de analyse. Bij de tweede generatie was, zoals reeds aangegeven, alleen de moderatorvariabele verblijfsduur van belang; deze werd in de eerste stap toegepast. De tweede stap bestond uit de vier persoonlijkheidsvariabelen. Zowel bij de eerste als de tweede generatie bleek het totale model (stap 1 en stap 2 samen) significant te zijn (respectievelijk [$F(6, 72) = 14.92, p < .0005$; $F(5, 50) = 8.42, p < .0005$]). De persoonlijkheidsvariabelen (‘*cultural empathy*’, ‘*open-*

mindedness', 'extraversie' en vermogen hanteren nieuwe situaties) verklaarden samen 29.8% van de variantie in de stijl separatie bij leden van de eerste generatie nadat was gecontroleerd voor de effecten van leeftijd en opleiding. En na controle voor het effect van verblijfsduur bij de tweede generatie was 38.1% van de variantie verklaard door de persoonlijkheidsvariabelen samen (zie R^2 Change in bijlage 3 Tabel 6).

Hypothese 6 en 9 stelden dat 'open-mindedness' en 'vermogen hanteren nieuwe situaties' negatief correleerden met separatie bij de eerste generatie. Deze hypothesen werden bevestigd aangezien beide variabelen een significante correlatie hadden met deze acculturatiestijl ('open-mindedness': $\beta = -.42$ en 'vermogen hanteren nieuwe situaties': $\beta = -.36, p < .05$). Daarnaast had leeftijd een positieve significante bijdrage met een β van .21, $p < .05$. Uit de resultaten bleken verder dat hypothese 4 en een deel van hypothese 6 geen steun vonden; 'extraversie' en 'cultural empathy' droegen niet bij aan het verklaren van de variantie in de stijl separatie bij de eerste generatie.

Voor de tweede generatie waren er geen expliciete verwachtingen. Toch bleek 'cultural empathy' significant negatief samen te hangen met separatie ($\beta = -.75, p < .05$).

Concluderend kan gesteld worden dat indien leden van de *eerste generatie* laag scoren op 'open-mindedness' of laag scoren op 'vermogen hanteren nieuwe situaties', hun score op separatie dan hoog is. Ook zullen zij hoger op separatie scoren indien zij *ouder* zijn. De beste indicator voor separatie bij de *tweede generatie* is een lage score op 'cultural empathy'.

Integratie

Een laatste hiërarchische multipele regressieanalyse werd uitgevoerd voor de eerste generatie met integratie als de afhankelijke variabele. Hieruit bleek dat de correlaties met integratie heel laag waren voor de variabelen opleiding ($r = .14$), geslacht ($r = -.26$) en 'vermogen hanteren nieuwe situaties' ($r = .19$; zie Tabel 4).

Uit reeds verrichte analyses bleek dat opleiding en geslacht een significant effect hadden op integratie voor leden van de eerste generatie. Stap 1 van de analyse bestond dan ook uit deze twee demografische variabelen. Bij de tweede stap werden de vier persoonlijkheidsvariabelen toegevoegd. Bij de eerste generatie bleek dat het totale model (stap 1 en stap 2 samen) significant was [$F(6, 71) = 5.25, p < .0005$]. De vier persoonlijkheidsvariabelen verklaarden samen 22.2% van de variantie in de stijl integratie nadat was gecontroleerd voor de effecten van opleiding en geslacht (zie R^2 Change in bijlage 4 Tabel 7).

Aangezien er bij de tweede generatie modererende effecten van de demografische variabelen ontbraken, werd een standaard multiële regressieanalyse uitgevoerd met integratie als afhankelijke variabele. Bij deze generatie werden er lage correlaties aangetroffen met integratie voor de variabelen ‘cultural empathy’ ($r = -.10$), ‘open-mindedness’ ($r = .00$) en ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ ($r = .11$; zie Tabel 4).

Bij de tweede generatie bleek het model significant te zijn [$F(4, 51) = 4.67, p < .05$]. In bijlage 5 Tabel 8 is weergegeven dat 21.4% (Adjusted R^2) van de variantie verklaard werd door de persoonlijkheidsvariabelen samen.

‘Open-mindedness’ hing positief significant samen met integratie bij de eerste generatie, zoals verwacht was in hypothese 7 ($\beta = .39, p < .05$). Een deel van hypothese 7 en hypothese 10 werden niet bevestigd waarin was gesteld dat ‘cultural empathy’ en ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ positief correleerden met integratie voor deze generatie.

Bij de tweede generatie bleek ‘extraversie’ positief samen te hangen met integratie ($\beta = .53, p < .05$; hypothese 5). ‘Cultural empathy’, ‘open-mindedness’ en ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ droegen niet significant bij aan de predictie van integratie voor leden van de tweede generatie. Hypothese 8 en 11, waarbij verwacht werd dat vermelde variabelen positief correleerden met integratie, werden hier dus niet bevestigd.

Kortom, de beste predictor voor integratie bij de *eerste generatie* is een hoge score op ‘*open-mindedness*’ en voor de *tweede generatie* is dit een hoge score op ‘*extraversie*’.

Marginalisatie

Er werd een standaard multiële regressieanalyse uitgevoerd met marginalisatie als de afhankelijke variabele aangezien de moderatorvariabelen hierbij geen rol bleken te spelen. Marginalisatie correleerde zeer laag met de variabelen ‘cultural empathy’ ($r = -.26$) en ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ ($r = -.01$) voor leden van de eerste generatie. Bij de tweede generatie was er alleen voor de variabele ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ een lage correlatie aangetroffen ($r = -.23$; zie Tabel 4).

Zowel bij de eerste als de tweede generatie bleek het model significant te zijn (respectievelijk [$F(4, 77) = 7.38, p < .0005$]; [$F(4, 51) = 10.86, p < .0005$]). ‘Cultural empathy’, ‘open-mindedness’, ‘extraversie’ en ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ verklaarden samen 24% van de variantie in de stijl marginalisatie bij de eerste generatie. En bij de tweede generatie bleek persoonlijkheid in totaal 41.8% van de variantie te verklaren (zie Adjusted R^2 in bijlage 6 Tabel 9).

Voor deze acculturatiestijl waren in deze studie geen hypothesen geformuleerd. Er werden echter wel significante verbanden aangetroffen. Bij de eerste generatie hadden ‘extraversie’ en ‘cultural empathy’ een negatieve correlatie met marginalisatie (respectievelijk $\beta = -.40$ en $\beta = -.29, p < .05$) en ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ had een positieve correlatie ($\beta = .39, p < .05$). Tot slot correleerden ‘cultural empathy’ en ‘extraversie’ negatief met marginalisatie voor leden van de tweede generatie ($\beta = -.34$ en $\beta = -.49$ respectievelijk, beide $p < .05$).

Geconcludeerd kan worden dat de beste indicatoren voor marginalisatie bij leden van de *eerste generatie* ofwel lage scores op ‘*extraversie*’, ofwel lage scores op ‘*cultural*

empathy’, ofwel hoge scores op ‘*vermogen hanteren nieuwe situaties*’ zijn. Bij de *tweede generatie* zijn de beste predictoren voor deze acculturatiestijl: lage scores op ‘*extraversie*’ of lage scores op ‘*cultural empathy*’.

Discussie

In deze studie werd onderzocht of de acculturatiestijlen (assimilatie, separatie, integratie en marginalisatie) afhankelijk zijn van de persoonlijkheidstrekken ‘*cultural empathy*’, ‘*open-mindedness*’, ‘*extraversie*’ en het ‘*vermogen tot het hanteren van nieuwe situaties*’ voor zowel de eerste als de tweede generatie Vietnamezen in Nederland. Nadat werd gecontroleerd voor de effecten van verblijfsduur in Nederland, leeftijd, geslacht en opleiding, bleken er significante relaties aanwezig te zijn tussen persoonlijkheid en acculturatiestijlen.

Assimilatie

Een *hoge* score op ‘*cultural empathy*’ bleek een goede voorspeller te zijn van *assimilatie* bij leden van de *tweede generatie*. Deze persoonlijkheidstrekk had een zeer hoge unieke bijdrage ($\beta = .73$) om de variantie in assimilatie te verklaren. Deze hoge bijdrage zou een verklaring kunnen zijn voor het feit dat er verder geen significante samenhangen aangetroffen zijn bij deze generatie. De andere persoonlijkheidstrekken zouden immers door overlap met ‘*cultural empathy*’ geen significante bijdrage hebben.

Bij de *eerste generatie* bleken *jonge* personen meer de neiging te hebben om te *assimileren*. Bovendien werden er onverwachte resultaten aangetroffen. Deze betroffen de *positieve* correlaties van ‘*vermogen hanteren nieuwe situaties*’ en ‘*open-mindedness*’ met assimilatie bij deze generatie. De verwachting was dat de eerste generatie laag zou scoren op deze persoonlijkheidstrekken. In de inleiding werd namelijk gesteld dat leden van deze

generatie geen ‘open en wel een bevooroordeelde houding hebben jegens andere culturele groepen’ en ‘zich onder andere ongemakkelijk voelen in nieuwe situaties en niet flexibel zijn’. Dit zou samenhangen met de geslotenheid van de groep en de traumatische ervaringen die opgedaan zijn. Dit uitgangspunt werd echter niet bevestigd. Het resultaat kan op de eerste plaats waarschijnlijk deels verklaard worden vanuit een statistisch oogpunt. De schalen assimilatie en ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ bij deze generatie bleken immers niet normaal verdeeld te zijn, waardoor dit een toevallige samenhang zou kunnen zijn. Op de tweede plaats kan dit resultaat vanuit een ander perspectief bekeken worden. Voor de eerste generatie was het immers óf een noodzaak om Vietnam te ontvluchten óf ze hadden het doel voor ogen om hun vaderland te verlaten. Indien een persoon zich vestigt in een ander land, dan is een goede aanpassing aan de gastcultuur een vereiste om een toekomst naar tevredenheid op vele fronten op te kunnen bouwen. Persoonlijkheidstrekken zoals ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ en ‘zich openstellen voor de cultuur van het gastland’ zouden als ‘strategieën’ opgevat kunnen worden om succes te kunnen boeken in het gastland.

Separatie

Zoals reeds eerder vermeld werd, zijn de aspecten assimilatie en separatie tegenpolen van elkaar en hadden zij een negatieve correlatie (zie ook Tabel 4). Dit zou een verklaring kunnen zijn voor het feit dat de variabelen (‘open-mindedness’, ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ en ‘cultural empathy’) die positief correleerden met assimilatie, juist een negatieve samenhang hadden met separatie in deze studie. De hypothesen, geformuleerd voor de *eerste generatie*, waarbij gesteld werden dat een *lage* score op ‘open-mindedness’ of een *lage* score op ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ als *gevolg* een *hoge* score op *separatie* hadden, bleken hierbij wel bevestigd te zijn. Verder bleek leeftijd een significante rol te spelen bij separatie voor leden van de eerste generatie. Hoe *ouder een persoon* is, hoe meer deze

geneigd is om de eigen cultuur te behouden. ‘Extraversie’ en ‘cultural empathy’ hadden verder geen bijdrage in het verklaren van de variantie in de stijl *separatie* bij leden van de eerste generatie terwijl dit wel de verwachting was.

Voor de *tweede generatie* bleken, onverwacht, personen met een *lage* score op ‘cultural empathy’ aan de ene kant een *hoge* score te hebben op *separatie* aan de andere kant. Indien een persoon zich niet in kan leven in de gevoelens en gedachten van een andere culturele groep, is deze ook eerder geneigd om de eigen cultuur te behouden en weinig interactie te vertonen met leden van een andere cultuur.

Integratie

Wat het aspect *integratie* betreft, werd er, zoals verwacht, een *positieve* significante correlatie gevonden met de persoonlijkheidstrek ‘open-mindedness’ voor de *eerste generatie*.

Waarschijnlijk hebben de leden van de eerste generatie hun draai kunnen vinden in de Nederlandse samenleving, mede door zich open te stellen voor personen met een andere culturele achtergrond. Dit bleek bijvoorbeeld, zoals reeds vermeld, uit het feit dat de meeste Vietnamese deelnemers aan het arbeidsproces. Verder ‘schikt men zich in het lot en aangezien men verblijft in een gastland is enige aanpassing vereist om in harmonie samen te kunnen leven met mensen uit de omgeving’ (Van den Tillaart et al., 2000; Pham, 1988).

‘Cultural empathy’ en ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ bleken niet significant samen te hangen met integratie. Waarschijnlijk hangt dit samen met het fenomeen dat Vietnamese mensen wel goed geïntegreerd zijn in het publieke aspect (op het werk, op school e.d.), maar hun vrije tijd het liefst besteden aan de familie of vrienden en kennissen uit de eigen cultuur (het private aspect; Van den Tillaart et al., 2000). Zij stellen zich dus wel open voor een andere cultuur maar de vaardigheid om zich daadwerkelijk in te leven in de gastcultuur ontbreekt. Zij gaan dus op een zakelijke manier om met mensen van een andere cultuur terwijl

zij hun gedachtengang delen met mensen uit de eigen cultuur. Dit verschil in integratie tussen het publieke en private aspect was ook al gevonden bij mensen van Turkse afkomst (Arends-Tóth, 2003). Dit is een interessant gegeven om in een toekomstig onderzoek bij Vietnamese mensen uit te diepen.

Voor de *tweede generatie* bleek ‘*extraversie*’ een *goede voorspeller* voor integratie te zijn. Dit is op zich geen verrassend resultaat; de resultaten toonden immers dat de tweede generatie extravert is dan de eerste generatie. Hoe extravert een persoon is, hoe meer deze is geïntegreerd. ‘Cultural empathy’, ‘open-mindedness’ en ‘vermogen hanteren nieuwe situaties’ bleken echter geen significante samenhang met integratie te vertonen bij leden van deze generatie.

Marginalisatie

Voor het aspect *marginalisatie* werden er geen expliciete hypothesen opgesteld. Uit de resultaten bleken echter *zowel* voor de *eerste als de tweede generatie* de persoonlijkheidstrekken ‘*extraversie*’ en ‘*cultural empathy*’ een *negatieve* correlatie te hebben met dit aspect. Personen die introvert zijn en zich niet goed kunnen verplaatsen in mensen met een andere culturele achtergrond, bleken afstand te doen van zowel hun eigen cultuur als die van het gastland. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat mensen die laag scoren op deze persoonlijkheidstrekken weinig interacteren met andere mensen en hierdoor alleen in hun eigen wereld verkeren. Hierdoor zouden ze weinig contact kunnen hebben met zowel mensen van hun eigen cultuur als die van de gastcultuur. Wat verder een verrassend resultaat was, was dat hoe *hoger* leden van de *eerste generatie* Vietnamezen in Nederland scoren op ‘*vermogen hanteren nieuwe situaties*’ hoe meer zij de neiging hadden om het aspect marginalisatie te vertonen. Waarschijnlijk hing dit samen met het feit dat deze schaal voor de eerste generatie Vietnamezen in Nederland niet normaal verdeeld was, waardoor er een onverwacht resultaat

uit voortvloeide. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat mensen die hoog scoorden op deze persoonlijkheidstrekk, onder andere zeer flexibel zijn en zich sneller kunnen aanpassen aan hun omgeving. Hierdoor zouden ze zich echter van hun eigen afkomst kunnen distantiëren waardoor ze zich op een gegeven moment ontworteld kunnen voelen. Op deze wijze hebben ze niet meer het gevoel dat zij behoren tot een bepaalde groep.

Beperkingen van het onderzoek

In Tabel 3 werd reeds aangegeven dat zowel de eerste als de tweede generatie zeer hoog scoorden op de persoonlijkheidsvariabelen. Het meten met behulp van zelfrapportage-vragenlijsten wordt vaak gezien als een subjectieve methode die kan leiden tot antwoorden die eveneens subjectief zijn en een onvolledig of vertekend beeld kunnen geven (Brinkman, 2000). Gezien de hoge gemiddelden op deze schalen hadden respondenten mogelijk een sociaal wenselijk antwoord gegeven. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat de persoon meer geantwoord heeft naar zijn ideaalbeeld (attitude) in plaats van te antwoorden volgens zijn daadwerkelijke gedrag. Er zouden mogelijke antwoordtendenties kunnen zijn.

Respondenten zouden zich dus anders voor kunnen doen dan dat zij werkelijk zijn of er werd een antwoord gegeven waarvan gedacht werd dat de onderzoekster dat graag wilde weten. Dit zou ertoe hebben kunnen leiden dat de respondenten meer instemden met de stellingen (of niet instemden, afhankelijk van de wijze van formuleren van de stellingen) waardoor de scores op de schalen hoger konden uitvallen. Dit zou ook een reden kunnen zijn voor het feit dat de eerste generatie hoger scoort op integratie dan de tweede generatie.

Verder zou zelfselectie bij deelname aan dit onderzoek ook een rol kunnen spelen. Zoals reeds vermeld, namen er ook een aantal mensen deel aan dit onderzoek die de Nederlandse taal niet goed beheersen. Daarom werd de vragenlijst voor deze mensen mondeling vertaald. Er zou hier overigens enige vorm van bias kunnen optreden. De persoon

zou indirect beïnvloed kunnen zijn door de vertaler. Deze zou namelijk een antwoord kunnen geven waarvan hij/zij dacht dat de vertaler dit graag wilde horen. Er zou ook in dit geval sprake kunnen zijn van sociale wenselijkheid zoals reeds bij het vorige punt beschreven. Als alleen mensen die de Nederlandse taal beheersen deel zouden hebben genomen aan het onderzoek, zou een groot deel (vaak ouderen) onbedoeld uitgesloten zijn van deelname. Hierbij zou zelfselectie dus een rol kunnen spelen. Vaak waren het namelijk personen in de oudere leeftijdscategorie (55+) die op grond van taalbarrière deelname aan het onderzoek weigerden. In de steekproef waren het voornamelijk deze personen voor wie de vragenlijst vertaald moest worden. Het zou raadzaam zijn om in toekomstig onderzoek een vertaalde vragenlijst te gebruiken voor deze doelgroep zodat ook oudere mensen eerder geneigd zijn om deel te nemen.

Een ander punt is dat bij zelfrapportage middels vragenlijsten de items heel vaak anders opgevat kunnen worden. Een item zoals 'hoe vaak heeft u contact met Nederlandse mensen' poogt de schaal aanpassing te meten. Veel respondenten vonden het lastig om hierop te antwoorden omdat, indien zij bijvoorbeeld deelnemen aan het arbeidsproces of naar school gaan, ze altijd contact hebben met Nederlandse mensen. Zij stelden zich dan wellicht de vraag wat er wordt bedoeld met 'contact hebben met'. Zij zouden dus moeite kunnen hebben met het beantwoorden van de vragen in meer algemene zin. Bovendien waren er veel mensen die als feedback te kennen hebben gegeven dat ze de vragenlijst veel te lang en langdradig vonden, omdat heel veel vragen op elkaar leken. Het zou kunnen zijn dat de lengte van de vragenlijst de motivatie en de aandacht bij het invullen van de vragenlijst had beïnvloed. Het gevolg zou dan kunnen zijn dat zij de vragenlijst op een gegeven moment invulden zonder acht te slaan op wat er werkelijk gevraagd werd. Ze zouden bijvoorbeeld in kunnen stemmen met alle stellingen waardoor de scores hoger uit konden vallen.

Bovenvermelde punten in beschouwing nemend, kan er het volgende gemeld worden. Indien er werd gekeken naar elk item afzonderlijk in vergelijking met de totale schaal, waren er bij elke variabele slechts enkele items die in statistisch opzicht heel iets anders meten dan de totale schaal. Voor deze items bleken de histogrammen ofwel rechtsscheef danwel linksscheef te zijn. Als er vervolgens werd gekeken naar de Cronbach's α indien een dergelijk item werd verwijderd, bleek de 'overall alpha' hierdoor nauwelijks beïnvloed te worden. Gezien het geringe effect dat dergelijke items op de α had indien ze verwijderd werden, was besloten om alle items in de analyses te behouden, behalve zoals reeds vermeld, de drie items van de schaal 'extraversie'. Waarschijnlijk hadden bovenstaande punten dan geen grote invloed gehad bij het invullen van de vragenlijst.

Een laatste punt dat opgemerkt dient te worden, is dat dit onderzoek cross-sectioneel verricht werd. Bij de interpretatie van de resultaten was dus niet vast te stellen of de persoonlijkheid de acculturatiestijlen beïnvloedde of vice versa.

Uit dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat persoonlijkstrekken goede predictoren kunnen zijn van acculturatiestijlen voor Vietnamese mensen die zich permanent gevestigd hebben in Nederland. De relatie tussen deze is afhankelijk van de generatie waartoe de persoon behoort. De hoge scores op de persoonlijkheidstrekken impliceren dat de Vietnamezen in Nederland zich onder andere openstellen voor mensen met een andere culturele achtergrond en zich goed weten te handhaven in het 'gastland'. Gezien de hoge scores op de variabelen integratie en separatie van de eerste generatie en integratie en assimilatie van de tweede generatie kan gesteld worden dat zij waarschijnlijk goed 'aangepast' zijn in de Nederlandse samenleving. Dit blijkt samen te gaan met cultuurbehoud voor leden van de eerste generatie. Deze resultaten zijn verkregen middels de data behorend bij deze steekproef. Men dient de individuele verschillen op populatieniveau niet uit het oog te verliezen!

Literatuurlijst

- Ahktar, S. (1995). A third individuation. Immigration, identity and the psychoanalytical process. *Journal of the American Psychoanalytical Association*, 43, 1051-1084.
- Arends-Tóth, J.V. (2003). *Psychological Acculturation of Turkish Migrants in the Netherlands: Issues in Theory and Assessment*. Amsterdam: Dutch University Press.
- Bekker, M.H.J. (2006). Sekseverschillen in autonomie en hun gevolgen voor diverse psychische stoornissen. In I.M. van Vliet, E.A.M. Knoppert, P. Kolling & C.J. Sleeboom-van Raaij (Eds.), *Vrouw & Leven: Psychopathologie bij vrouwen in diverse levensfasen* (pp. 157-176). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Bekker, M.H.J. & Van Assen, M.A.L.M. (2006). A short form of the autonomy scale: Properties of the autonomy-connectedness scale (ACS-30). *Journal of Personality Assessment*, 86, (1), p. 51-60.
- Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Segall, M. H., & Dasen, P. R. (2002). *Cross-cultural psychology: Research and applications* (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Böcker, A. (2000). Het integratieproces van Turken in Nederland. *Ex Tempore. Verleden Tijdschrift Nijmegen*, 19, (3), p. 60-74.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: vol1. Attachment*. London: Hogarth Press.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Separation, anxiety and anger*. New York: Basic Books.
- Brinkman, J. (2000). *De vragenlijst* (2^e ed.). Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Costa P.T., & McCrae, R.R. (1992). Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and the NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI): Professional manual. Odessa, FL: *Psychological Assessment Resources, Inc.*

- Dong, Y.T. & Church, A.T. (2003). Cross-cultural equivalence and validity of the Vietnamese MMPI-2: Assessing psychological adjustment of Vietnamese refugees. *Psychological assessment*, 15, (3), p. 370-377.
- Gaillard, A. (2003). *Stress, productiviteit en gezondheid* (2^e ed.). Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds.
- Hauff, E. & Vaglum, P. (1997). Establishing social contact in exile: a prospective community cohort study of Vietnamese refugees in Norway. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 32, (7), p. 408-415.
- Hoekstra, H.A., Ormel, J., & de Fruyt, F. (1996). *NEO PI-R, NEO-FFI: Big Five Persoonlijkheidsvragenlijsten; Handleiding*. Lisse: Swets & Zeitlinger B.V.
- Huijbregts, V. (n.d.). *Klein Saigon in Hoorn: Een droom die werkelijkheid wordt*. Retrieved October 10, 2006, from Pharos Web site:
<http://www.pharos.nl/Publ/Archief/Pp-publ4J1.html#AAA>
- Inleiding*. (2002). Retrieved October 10, 2006, from
http://www.iseo-eur.com/downloads/IM_03_hoofdstuk1.pdf#search=%22spva%22
- Kleinen, J. & Hendriks, M. (1988). *Vietnamezen in Nederland*. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.
- Kosic, A. (2006). Personality and individual factors in acculturation. In D. L. Sam & J. W. Berry (Eds.), *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology* (pp. 113-128). New York: Cambridge University Press.
- Kuyer, H.J.M. (1963). *Twee jaar na de vlucht: een onderzoek naar aanpassing en persoonlijkheid van Hongaarse vluchtelingen*. Nijmegen: Drukkerij Gebr. Janssen N.V.
- Leininger, A. (2002). Vietnamese-American personality and acculturation: An exploration of relationships between personality traits and cultural goals. In R. R. McCrae & J. Allik

- (Eds.), *The Five-Factor Model of personality across cultures* (pp. 197-225). New York: Kluwer Academic/Plenum.
- Loewenthal, K.M. (2001). *An introduction to psychological tests and scales* (2nd ed.). Hove: Psychology press.
- Luteijn, F. (1974). *De konstruktie van een persoonlijkheidsvragenlijst (de NPV)*. Groningen: V.R.B. Offsetdrukkerij.
- Markus, H. & Kitayama, S. (1998). The cultural psychology of personality. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 29, 63-87.
- McCrae, R.R. & Costa, P.T., (1997). Personality trait structure as a human universal. *American Psychologist*, 52, 509-516.
- Nguyen, H.H. & Von Eye, A. (2002). The Acculturation Scale for Vietnamese Adolescents (ASVA): A bidimensional perspective. *International Journal of Behavioral Development*, 26, (3), p. 202-213.
- Ortega, A.N. & Rosenheck, R. (2001). Mental and physical health and acculturation among Hispanic Vietnam Veterans. *Mil Med*, 166, (10), p. 894-897.
- Oudhof, J., Jennissen, R.P.W. & Blom, M. (Ed.). *Integratiekaart 2006*. Retrieved October 10, 2006, from CBS Web site :
<http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/4336C8A9-8E06-46BE-B1C0-CB0B21AD1AD4/0/2006integratiekaartpub.pdf>
- Pham, T.T.M. (1988). *Pijn in het hart: gezondheidsproblemen van Vietnamezen in Nederland*. Leeuwarden: Lerarenopleiding Ubbo Emmius, sectie Gezondheidskunde.
- Redfield, R., Linton, R. & Herskovits, M. J. (1936). Outline for the study of acculturation. *American Anthropologist*, 38, 149-152.
- Shaffer, D.R. (1999). *Developmental Psychology: childhood and adolescence* (2nd ed.). Pacific Grove: Brooks/Cole Publishing Company.

- Sociale positie en voorzieningengebruik allochtonen (SPVA)*. (2005). Retrieved October 10, 2006, from <http://www.scp.nl/miss/spva.htm>
- Swagler, M.A. & Jome, L.M. (2005). The effects of personality and acculturation on the adjustment of north American sojourners in Taiwan. *Journal of Counselling Psychology*, 52, (4), p. 527-536.
- Tran, T.V. (1990). Language acculturation among older Vietnamese refugee adults. *Gerontologist*, 30, (1), p. 94-99.
- Tuk, B., Van Thiel, T. Schell, P. & Van Grondelle, N. (2005). *Preventie GGZ voor vluchtelingen met een status; beleidsdocument gemaakt in opdracht van het landelijk overleg GGZ preventie vluchtelingen*. Retrieved October 10, 2006, from Pharos Web site: <http://www.pharos.nl/Act/Docs/Prevggz.pdf>
- Van den Reek, E.W.A. (2001). *Somaliërs en integratie : een profielschets*. Tilburg: wetenschapswinkel, Katholieke Universiteit Brabant.
- Van den Tillaart, H., Olde Monnikhof, M., Van den Berg, S. & Warmerdam, J. (2000). *Nieuwe etnische groepen in Nederland*. Nijmegen: ITS.
- Van den Reek, E.W.A. & Hussein, A.I. (2003). *Somaliërs op doorreis: Verhuisgedrag van Nederlandse Somaliërs naar Engeland*. Tilburg: Wetenschapswinkel, Universiteit van Tilburg.
- Van der Hoeven, E. (1982). *Oplossen of verdunnen: een orientatie op de problematiek rond de opvang van alleenstaande Vietnamese minderjarige vluchtelingen*. Interimverslag II. 's Gravenhage: Coördinatiecommissie wetenschappelijk onderzoek kinderbescherming.
- Van der Hoeven, E. (1983). *Over Vietnamezen in Nederland: een beschrijving van 720 Vietnamese vluchtelingen*. Interimverslag II. 's Gravenhage: Coördinatiecommissie wetenschappelijk onderzoek kinderbescherming.

- Van der Zee, K.I. & Van Oudenhoven, J.P. (2001). The Multicultural Personality Questionnaire: Reliability and validity of self- and other ratings of multicultural effectiveness. *Journal of Research in Personality*, 35, 278-288.
- Van Duin, C., De Jong, A. & Broekman, R. (2006). *Regionale bevolkings- en allochtonenprognose 2005-2025*. Retrieved October 10, 2006, from CBS Web site: <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/EDA24743-C3F6-47C5-B4BE-5913F821429A/0/2006pearlatlas.pdf>
- Van Oudenhoven, J.P., Willemsma, G. & Prins, K. (1996). Integratie en assimilatie van Marokkanen, Surinamers en Turken in Nederland. *De Psycholoog: Maandblad van het Nederlandse instituut van Psychologen*, 31, (12), p. 468-471.
- Van Oudenhoven, J.P. & Van der Zee, K.I. (2002). Predicting multicultural effectiveness of international students: the Multicultural Personality Questionnaire. *International Journal of Intercultural Relations*, 26, 679-694.

Bijlagen

Bijlage 1

‘Proximity procedure’ om de vier acculturatiestijlen af te leiden uit de twee dimensies behoud en aanpassing.

Integratie: $5.66 - \text{SQRT}((5 - \text{score op de schaal aanpassing})^{**2} + (5 - \text{score op de schaal behoud})^{**2})$

Assimilatie: $5.66 - \text{SQRT}((5 - \text{score op de schaal aanpassing})^{**2} + (1 - \text{score op de schaal behoud})^{**2})$

Separatie: $5.66 - \text{SQRT}((1 - \text{score op de schaal aanpassing})^{**2} + (5 - \text{score op de schaal behoud})^{**2})$

Marginalisatie: $5.66 - \text{SQRT}((1 - \text{score op de schaal aanpassing})^{**2} + (1 - \text{score op de schaal behoud})^{**2})$

Bijlage 2

Tabel 5

Hiërarchische multiële regressieanalyse voor demografische en persoonlijkheidsvariabelen met assimilatie als afhankelijke variabele (Eerste generatie N = 82, voor geslacht N = 81, voor opleiding N = 79; Tweede generatie N = 56).

	1 ^e gen			2 ^e gen								
Variabelen	B _{1e}	SEB _{1e}	β _{1e}	R ² _{1e}	AdjR ² _{1e}	R ² Change _{1e}	B _{2e}	SEB _{2e}	β _{2e}	R ² _{2e}	AdjR ² _{2e}	R ² Change _{2e}
Stap 1 (1^e gen.)				.28	.26	.28**						
Leeftijd	-.01	.01	-.21*									
Opleiding	.09	.08	.12									
Stap 1 (2^e gen.)										.08	.06	.08*
Verblijfsduur							.03	.02	.19			
Stap 2				.53	.49	.25**				.42	.37	.35**
Cultural Empathy	-.13	.16	-.09				1.01	.22	.73*			
Extraversie	-.24	.14	-.19				-.29	.16	-.22			
Openmindedness	.47	.16	.35*				-.28	.27	-.20			
Verm.H.N.Situaties	.41	.11	.44*				.08	.16	.06			

*, $P < 0.05$; **, $P < 0.0005$

Bijlage 3

Tabel 6

Hiërarchische multiële regressieanalyse voor demografische en persoonlijkheidsvariabelen met separatie als afhankelijke variabele (Eerste generatie $N = 82$, voor geslacht $N = 81$, voor opleiding $N = 79$; Tweede generatie $N = 56$).

	1 ^e gen						2 ^e gen					
Variabelen	B _{1e}	SEB _{1e}	β _{1e}	R ² _{1e}	AdjR ² _{1e}	R ² Change _{1e}	B _{2e}	SEB _{2e}	β _{2e}	R ² _{2e}	AdjR ² _{2e}	R ² Change _{2e}
Stap 1 (1^e gen.)				.26	.24	.26**						
Leeftijd	.01	.01	.21*									
Opleiding	-.06	.08	-.08									
Stap 1 (2^e gen.)										.07	.06	.08*
Verblijfsduur							-.03	.02	-.18			
Stap 2				.55	.52	.30**				.46	.40	.38**
Cultural Empathy	.01	.16	.01				-1.02	.21	-.75*			
Extraversie	.14	.13	.11				.17	.15	.13			
Openmindedness	-.56	.16	-.42*				.23	.26	.17			
Verm.H.N.Situaties	-.34	.10	-.36*				-.03	.15	-.03			

*, $P < 0.05$; **, $P < 0.0005$

Bijlage 4

Tabel 7

Hiërarchische multiële regressieanalyse voor demografische en persoonlijkheidsvariabelen met integratie als afhankelijke variabele voor de eerste generatie ($N = 82$; voor geslacht $N = 81$; voor opleiding $N = 79$).

Variabelen	B _{1e}	SEB _{1e}	β _{1e}	R ² _{1e}	AdjR ² _{1e}	R ² Change _{1e}
Stap 1				.09	.06	.09*
Opleiding	-.03	.06	-.06			
Geslacht	-.14	.09	-.17			
Stap 2				.31	.25	.22**
Cultural Empathy	.16	.13	.16			
Extraversie	.18	.10	.20			
Openmindedness	.34	.13	.39*			
Verm.H.N.Situaties	-.09	.08	-.15			

*, $P < 0.05$; **, $P \leq 0.001$

Bijlage 5

Tabel 8

Standaard multiële regressieanalyse voor persoonlijkheidsvariabelen met integratie als afhankelijke variabele voor de tweede generatie ($N = 56$).

Variabelen	B _{2e}	SEB _{2e}	β_{2e}	R ² _{2e}	AdjR ² _{2e}
				.27	.21
Cultural Empathy	-.23	.16	-.25		
Extraversie	.45	.11	.53*		
Openmindedness	.01	.18	.01		
Verm.H.N.Situaties	-.01	.11	-.01		

*, $P < 0.05$

Bijlage 6

Tabel 9

Standaard multiële regressieanalyse voor persoonlijkheidsvariabelen met marginalisatie als afhankelijke variabele (Eerste generatie $N = 82$; Tweede generatie $N = 56$).

	1 ^e gen					2 ^e gen				
Variabelen	B _{1e}	SEB _{1e}	β_{1e}	R ² _{1e}	AdjR ² _{1e}	B _{2e}	SEB _{2e}	β_{2e}	R ² _{2e}	AdjR ² _{2e}
				.28	.24				.46	.42
Cultural Empathy	-.25	.11	-.29*			-.24	.11	-.34*		
Extraversie	-.30	.08	-.40*			-.32	.08	-.49*		
Openmindedness	-.16	.10	-.21			-.04	.12	-.06		
Verm.H.N.Situaties	.21	.07	.39*			.03	.08	.05		

*, $P < 0.05$